

KESÄKUU

Maailman ympäristöpäivä (5.6)

Helatorstai (40 päivä pääsiäisestä, 30.4-3.6)

Helluntai (7 pääsiäisen jälkeinen sunnuntai, 10.5-13.6)

Kustaan päivä (6.6)
- Vanhan kansan mukaan viimeinen päivä saada perunat maahan. Uskomuksen mukaan tällöin alkaa myös paremmat säät.

Suomalaisen saunan päivä (kesäkuun 2 lauantai)
- Tavoitteena Suomalaisen saunakulttuurin edistäminen. Aika on myös otollinen tuoreen vihdan tekoon.

Eskon päivä (12.6)
- Nauriiden ja hampujen kylvöpäivä

Vanhan kansan säähavaintopäivä ja onkimiesten merkkipäivä (18.6)
- Onkimiesten merkkipäivänä piti tehdä onki ja vasta 18.6 sai mennä ensimmäisen kerran ongelle.

Kesäpäivänseisaus (välillä 20-22.6)

Juhannus (välillä 20-26.6)

Varhaisperuna- ja vihannesviikko (26.6-2.7)

Luonnossa tapahtuu kesäkuussa

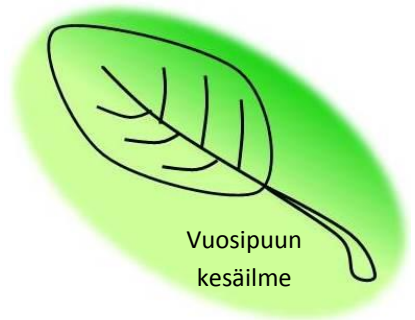
- Kesäkuu on ensimmäinen kesän kuukausista ja silloin päivät ovat pisimmillään.
- Luonto on rehevä ja luonnossa kukkivat muun muassa pihlaja, metsämarjat ja orvokit. Kuun lopussa kukkii myös lupiini.
- Viimeisetkin muuttolinnut saapuvat Suomeen.

Puutarhassa ja kasvimaalla tapahtuu kesäkuussa

- Kesäkuun alussa lämpötila on tavallisesti sellainen, että viimeisetkin kasvit voidaan istuttaa ja kylvää avomaalle.
- Puutarhassa raparperi, retiisi ja salaatti antavat jo satoa.
- Istutustöiden jälkeen keskeistä puutarhassa on kukkien ja kasvien kitkeminen, kasteleminen ja lannoittaminen.
- Aikaisin keväällä istutetut perunat ovat taimella, joten perunarivien multaus kuuluu kesäkuun ohjelmaan.

Maatilalla tapahtuu kesäkuussa

- Maatiloilla tehdään eläimille säilörehua talven varalle.
- Maatilan eläimet laiduntavat.

Vuosipuun kesäilme

Kesäkuu

Kerää luonnosta askartelu materiaalia talteen yhdessä iäkkäiden kanssa

- Luonnonmateriaalien kerääminen ”talteen” ja niiden käsittely säilyttämistä ja jatkokäyttöä varten on mukavaa yhteistä puuhaa ja onnistuu toimintakyvyn rajoitteista huolimatta. Jos osallistujien toimintakyky ei riitä lähtemään luontoon asti, voi luonnonmateriaaleja tuoda asukastiloihin ja loppu käsitellä ne siellä yhdessä iäkkäiden kanssa.

Materiaali	Käsittely
Havut - kts. tammikuu	
Käpyjen kerääminen - Käpyjä voi käyttää muun muassa joulukoristeiden askarteluun ja jouluasetelmissa. - Maahan pudonneita käpyjä voi kerätä omaan käyttöön, mutta elävissä puissa olevien käpyjen keräämiseen tarvitaan maanomistajan lupa.	Kerätyt kävyt levitetään ilmavalle alustalle, esimerkiksi ritilän päälle. Ritilä laitetaan kuivaan, ilmavaan ja mieluiten lämpimään paikkaan, jossa kävyt aukeavat kauniisti.
Koivunoksat vihtoihin - Koivunoksien keräämiseen tarvitaan maanomistajan lupa.	Rauduskoivu on vihtamateriaalina kestävämpi mutta hieskoivun oksia pidetään notkeampina. Siitä syystä ne sopivat paremmin varsinkin vihdan pannan sitomiseen.
Tuohi - Sopii kaikenlaiseen askarteluun. - Tuohi kerätään kaadettaviksi tarkoitetuista puista. - Tuohen keruuseen tarvitaan maanomistajan lupa.	Tuohen parasta keruu-aikaa on kesäkuusta heinäkuun puoleenväliin. Tuohi irrotetaan puista levyinä tai nauhoina. Tuohi voidaan kuivattaa sellaisenaan tai se voidaan laittaa painojen alle oikeenomaan, jotta siitä saadaan suoraa levyä.
Kaarna - Kaarna voidaan käyttää kaikenlaiseen askarteluun. Lisäksi se sopii muun muassa kasvualustaksi, maanparannusaineeksi ja katteeksi. - Kaarnan keruu ei kuulu jokamiehen oikeuksiin.	Kaarna kerätään vastakaadetun puun rungon tyveltä mieluiten keväällä. Kaarna voi kerätä myös esimerkiksi metsätyömailta. Kaarna kuivatetaan ilmavassa ja kuivassa tilassa, esimerkiksi ritilän päällä. Kuivuttuaan kaarna säilyy hyvin.
Sammal - Sammalta voidaan käyttää niin ruukkuihin kuin koristeeksi. - Sammalen keruuseen tarvitaan aina maanomistajan lupa.	Sammalta voi kerätä varhaisesta kevästä lumipeitteen tuloon asti. Sammal on käyttökelpoista sellaisenaan. Sammal vaatii kosteutta pysyäkseen vihreänä. Sammalta kannattaa suihkutella säännöllisesti etenkin sisätiloissa, sillä kuivessaan se muuttuu ruskeaksi.
Kasvien kuivatus - kts. toukokuu	

Kivien maalaus ja kiviaskartelu

Kivistä voi askarrella lähes mitä tahansa. Niitä voi maalata esimerkiksi koristeiksi kukkapenkkeihin tai –ruukkujen reunoille, paperipainoiksi, ovistoppareiksi, erilaisiksi pelimerkeiksi jne. Kiviä voi myös liimata toisiinsa ja askarrella niistä erilaisia koristeita, kuten peikkoja. Materiaaleja on helposti saatavissa ja kiviaskartelussa jokainen voi käyttää mielikuvitustaan.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
—————											
—————											
—————											

————— Milloin mahdollista? ————— Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

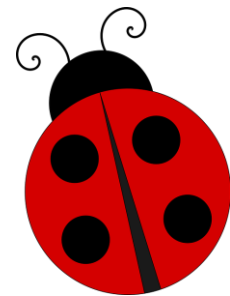
- Käsien riittävä motoriikka

Toiminnan kesto:

1-3 h + kuivumisaika

Kustannukset:

€ €€ €€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Kiviä
- Akryylimaalaa
- Spraylakkaa maalattujen kivien viimeistelyyn
- Siveltimeä/sieniä maalaamiseen
- Luonnonmateriaaleja (mm. sammalta) askarteluun
- Sanomalehteä pöydän suojaukseen, liimaa, astia vedelle pensselien puhdistamiseen, alusta, jos sekoitat värejä keskenään

Työohje:

1. Putsaa/pese kivet ennen maalausta ja anna kuivua.
2. Maalaa kiviin kuvioita siveltimeillä tai sienellä töpöttämällä. Akryylimaalaa on käyttövalmista sellaisenaan, mutta sitä voi myös ohentaa vedellä.
3. Anna maalin kuivua. Pintakuivaa se on puolessa tunnissa ja täysin kuivaa vasta vuorokauden jälkeen.
4. Viimeistele maalattu kivi suihkuttamalla se kauttaaltaan lakalla ja anna kuivua kunnolla.
5. Kiviä voi myös liimailla yhteen, jolloin niistä voi tehdä esimerkiksi hauskoja kiviäimiä tai peikkoja. Kivipeikoille voi esimerkiksi liimata hampunaruua tai sammalta hiuksiksi.

Ohjaajalle:

- Akryyliväri on monikäyttöinen, sillä se tarttuu paperiin, kartonkiin, metalliin, muoviin, lasiin, kiveen, kipsiin ja puuhun. Sillä voi siis maalata melkein mitä tahansa.
- Akryyliväri on märkänä vesiohenteinen ja –liukoinen, mutta kuivuessaan muuttuu vedenkestäväksi. Tosin kunnan vesipesua hankauksineen se ei kestä. Lakka lisää värin kestävyttä ja maalit säilyvät myös ulko-oloissa.

Toimintarajoitteiden huomioiminen:

- Jos toimintarajoitteet estävät siveltimeen käytön, niin värin töpöttäminen sienellä kivien pintaan onnistuu helpommin.

Huosiain

Tuohesta on moneksi. Sitä voi käyttää hyötytavaroiden valmistukseen, mutta se on miellyttävä ja kaunis materiaali myös askarteluun. Tuohen paras keruu-aika on alkukesästä, mutta hyvin kuivattuna se säilyy vuosia askartelukelpoisena. Tuohen keruussa tulee huomioida jokamiehenoikeudet. Huosiain on vanhanajan patasuti. Ennen ”patapataa” kattilat jynssättin tuohella puhtaaksi. Tuohi ei naarmuta kattilan pohjaa ja tulee puhdasta. Ripusta huosiain kuivumaan käytön jälkeen niin se on pitkäikäinen. Huosiain on kaunis myös koristeena

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
—————											
					—————						

————— Milloin mahdollista? ————— Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

- mattoveitsen käyttäminen, solmiminen

Toiminnan kesto:

1 h

Kustannukset:

€ **€€** €€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Koivun tuohta noin 20x20cm pala yhteen huosiaineeseen
- Vahvaa sidontalankaa esim. ohut kalalanka, haukisiimaa eli pellavanarua
- Mattoveitsi, leikkuualusta, metalliviivain

Työohje:

1. Leikkaa tuohesta sentin paksuisia suikaleita jotka ovat vähintään 15cm pitkiä.
2. Tee suikaleista viiden kappaleen nippu niin, että tuohet ovat samoin päin. Sido vahvalla langalla keskeltä kiinni.
3. Sido vastakkaiseen suuntaan lisää tuohia muutama kerrallaan niin, että nipussa on haluttu määrä, tuohisuikaleita, noin 20 kpl.
4. Sido haukisiimalla tai kalalangalla koko nippu vielä keskeltä tiukasti kiinni ja tee langanpäistä ripustin.
5. Laita nippu kiehuvaan veteen jotta tuohi käpristyy. Nosta se vedestä ja irrota kerroksittain käpristyneet suikaleet toisistaan. Upota kiehuvaan veteen vielä toisen kerran.

Ohjaajalle:

- Suikaleiden leikkaaminen onnistuu helpoiten käyttämällä metalliviivainta mattoveitsen ohjuriina.
- Lisää tuohituotteita <http://www3.jkl.fi/ksmuseo/paivaailisessa/paja/pajat/pajavir/tee.html>.

Toimintarajoitteiden huomioiminen:

- Tuohisuikaleiden tekoon ei välttämättä tarvita mattoveitsee, vaan tuohi suikaloituu myös repimällä tai saksien avulla.
- Tuohesta on helppo virittää keskustelua.

Saunavihta tai -vasta

Mitä olisi suomalainen suvi ilman saunaa ja vihdantuoksua? Tuoksun saa myös tuomalla koivunoksia löylyhuoneeseen, mutta vihtomiseen tarvitaan jo isompi nippu. Alkukesän lehdet ovat vielä pehmoisia ja vihtakin on lempeä. Perimätiedon mukaan uuden kuun 7.-9. päivä tehdyissä vihdoissa kestää lehdet parhaiten. Tee vihtoja vaikka talven varalle pakastimeen!

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
				■							
					■						

■ Milloin mahdollista? ■ Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

- Sormivahvuus

Toiminnan kesto:

½ ->

Kustannukset:

€ €€ €€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Koivun oksia (noin 40cm pituisia)
- (- Juuttinarua, nippusiteitä tms.)
- Oksasakset tai terävä puukko

Työohje:

1. Selvitä, mistä saa kerätä koivunoksia ja kysy lupa metsänomistajalta.
2. Karsi pienet alaokset ja katko oksia samanmittaisiksi. Lado oksat järjestyksessä tasamittaisiksi. Laita lyhyemmät oksat oksakimpun reunoille.
3. Tee notkeasta koivunoksasta noin vihdan ympärysmitan kokoinen rengas, mieluummin pienempi kuin isompi, kiertämällä oksaa itsensä ympäri niin, että muodostuu pieni "kranssi".
4. Pakota oksanippu, eli vihdan kädensija, renkaasta läpi.

Ohjaajalle:

- Koivun sijaan tai lisäksi vihdan sekaan voi laittaa esimerkiksi pihlajan tai viinimarjan oksia tuomaan lisätuoksua.
- Vihdat voi kuivata tai pakastaa myöhempää käyttöä varten.
- Kuntien/kaupunkien puistohenkilökunnalta kannattaa kysyä mahdollisia koivunoksien keräyspaikkoja.
- Iäkkäiden keskuudessa vihdat herättävät usein muistoja ja vihdan teko sujuu pitkästäkin tauosta huolimatta näppäristä vanhasta muistista. Vihdan teon lomassa kuulee usein keskustelua vihdasta ja vastasta ja muista vihtomiseen liittyvistä perinteistä.

Toimintarajoitteiden huomioiminen:

- Jos kiinnitys-vitsas on hankala, voi sitomiseen käyttää myös esim. pyörän sisäkumista leikattua lenkkiä tai pellavanarua. Helpoin tapa sitoa vihta on käyttää apuna nippusidettä. Rautalankaa ei suositella, sillä se kuumenee löylyissä.

Ohjeet: Anna Puolakka

Perhospuutarha

Perhospuutarha antaa mahdollisuudet moneen: uusien perhoslajien opetteluun, perhosten säilymiseen pihapiirissä sekä niiden kauneudesta nauttimiseen. Perhosten pääsääntöistä ravintoa on kukkien mesi, joten perhosia voidaan houkuttaa pieneenkin puutarhaan ja jopa parvekkeelle istuttamalla sinne muutama erityisesti perhosia houkutteleva kasvi.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	
				—								
					—							

— Milloin mahdollista? — Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

Toiminnan kesto:

1h->

Kustannukset:

€ €€ €€€

Tarvikkeet:

- Erilaisia kasveja
- Perhoskirjoja tunnistamista varten

Työohje:

- Kasvustoltaan rikas ja monipuolinen puutarha houkuttelee perhosia. Erityisesti kirkkaat värit, tuoksut ja kukkaryhmät houkuttelevat perhosia paikalle ja tarjoavat niille hyvän kasvuympäristön. Myös jotkut rikkaruohot houkuttelevat perhosia.
- Kun kukkaryhmässä on eri aikaan kukkivia mesikasveja, puutarhassa riittää mettä koko kesäksi. Samoja kukkia kannattaa istuttaa samaan kohtaan suurempi ryhmä, jotta perhoset havaitsevat ne paremmin. Vaikka kasvien kukinnot olisivat vaatimattoman näköisiä, ne saattavat olla hyviä mesikukkia perhosille.
- Perhosten mieliksi puutarhassa voi lisäksi käyttää lämpöä varaavia materiaaleja. Luonnonkalliot on hyvä jättää näkyviin. Jos niitä ei ole, myös erilaiset kiveykset sopivat tarkoitukseen.

Ohjaajalle:

- Perhospuutarhan perustamisessa kannattaa hyödyntää puutarhassa jo olemassa olevia kasveja mahdollisimman paljon. Asiakkaiden/toimijoiden kanssa voidaan yhdessä miettiä mitkä kasvit houkuttelevat perhosia ja mitä kasveja tulisi hankkia.
- Kannattaa kysellä esimerkiksi lähiseutujen asukkailta jne. perennoja puutarhaan.
- Kasviopas perhospuutarhan perustamiselle: <http://www.yhteishyva.fi/koti-ja-puutarha/puutarha-ja-kasvit/kasviopas-perhospuutarha/0218010-82176>

Toimintarajoitteiden huomioiminen:

- Perhospuutarha suunnitteluun voi osallistua kaikki toimintarajoitteista huolimatta. Osallistujien nähtävillä voi tuoda lehtiä ja kirjoja, joita voi selailla.
- Perhoskasveja voidaan tuoda lähellekin rakennuksia, jolloin kaikilla on mahdollisuus nauttia niistä.

Lähde: <http://olotila.yle.fi/piha/luonto/houkuttelee-perhosia-pihaan>,

<http://www.tysy.fi/@Bin/117521/Lue+t%C3%A4st%C3%A4+vinkkej%C3%A4+ja+tietoja+perhospuutarhan+perustamiseen.pdf>, <http://kotiliesi.fi/puutarha/neuvot-vinkit/perhosia-houkutteleva-puutarha>